

<http://kefad.ahievran.edu.tr>

Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi

ISSN: 2147 - 1037

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Dürüstlük Değerine İlişkin Metaforik Algıları

Prof. Dr. Hilmi Demirkaya
Arş. Gör. Ülkü Tuğçe Çal

DOI:10.29299/kefad.2018.19.03.005

Makale Bilgileri

Yükleme:11/04/2018 Düzeltme:08/06/2018 Kabul: 06/07/2018

Özet

Dürüstlük; doğru olma durumu ya da niteliği, saflık ve namuslu olma gibi anlamlar içermektedir. Dürüstlük, dürüst bir bireyin eylem ve davranışlarını ifade eder. Dürüstlük değer eğitimi kapsamında sosyal bilgiler öğretim programında yer alan bir değerdir. Bu araştırmanın amacı, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ortaokul sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan 'Dürüstlük' değerine ilişkin sahip oldukları algıları metaforlar yardımıyla ortaya çıkarmaktır. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden olgubilim kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, bir üniversitede 2017-2018 öğretim yılı Güz yarıyılında Sosyal Bilgiler Öğretmenliği lisans programına devam eden 1,2,3 ve 4. Sınıflardan 150 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Veri toplamak amacıyla araştırmaya katılan öğretmen adaylarının dürüstlük değerine ilişkin sahip oldukları düşünceleri ortaya çıkarmak için açık uçlu bir anket formu hazırlanmıştır; anket formunda öğretmen adaylarından "Dürüstlük ... gibidir; çünkü ..." cümlesini tamamlamaları istenmiştir. Öğretmen adaylarının dürüstlük değerine ilişkin düşünceleri içerik analizi tekniği ile çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dürüstlük değerine ilişkin 88 farklı metafor ürettikleri görülmüştür. Ortaya çıkan bu metaforlar; doğa, nesne, soyut ve diğer olmak üzere dört ana tema altında değerlendirilmiştir. Metafor değeri konusunda çalışma yapacak araştırmacılara çalışmalarında kadın ve erkek sayılarını eşit ya da birbirine yakın tutmaları önerilir.

Anahtar Kelimeler: Değer eğitimi, Değer, Dürüstlük, Metafor, Sosyal bilgiler öğretmen adayı, Olgubilim

Sorumlu Yazar : Hilmi Demirkaya, Prof. Dr. Akdeniz Üniversitesi, Türkiye, hdemirkaya@akdeniz.edu.tr,

<https://orcid.org/0000-0002-4456-580X>

Ülkü Tuğçe Çal, Arş. Gör. Akdeniz Üniversitesi, Türkiye, tugcecal@akdeniz.edu.tr.

<https://orcid.org/0000-0003-2902-8229>

Bu çalışma 5-7 Ekim 2017 tarihinde Muğla/Bodrum'da düzenlenen International Symposium of Education and Values (ISOEVA) adlı sempozyumda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

1964

Atf için: Demirkaya, H. ve Çal, Ü. T. (2018). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dürüstlük değerine ilişkin metaforik algıları, *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 1964-1980.

Giriş

21. yüzyılda bilim ve teknoloji alanındaki hızlı gelişmelerin bir yansıması olarak bireyler arasındaki ilişkilerde ve toplumsal yapılarda da hızlı bir değişim kaçınılmaz olmuştur. Geleneksel insan ve toplum ilişkileri sonucunda ortaya çıkan pekçok değer günümüzde kaybolmaya ya da insanlar tarafından yeterince önemsenmemeye başlamıştır. Bu nedenle çocukları eğitecek olan öğretmenlerin içinde yaşadıkları toplum ve tüm yeryüzü bağlamında sağlam değer yargılarına sahip olmalarının önemi büyüktür.

Değerler bireyin düşünce, tutum, davranış ve yapıtlarında birer kriter olarak ortaya çıkarlar ve zamanla toplumsal bütünlüğün ayrılmaz bir unsuru haline gelirler (Durmuş, 1996). Değerler eğitimi, bireyin mutluluğu, iç huzuru ve toplumsal barışın gerçekleşmesi bağlamında önemli bir yere sahiptir. Bu özelliklerin toplumun tüm bireylerinde yerleşmesi ve olgunlaşması beklenir (Kurnaz, Çiftçi ve Karapazar, 2013). Adalet, eşitlik, özgürlük, insana saygı, dürüstlük, çalışkanlık vb. bütün bireyler açısından aynı değere ve öneme sahiptir. Bu yüzden evrensel değerlerin insanlar tarafından korunması ve yaşatılması gerekmektedir (Doğan, 2007, s. 231).

Sağlıklı bir toplum yapısı düzeni oluşturmak ve ahlaklı bireyler yetişmesi için okulda dürüstlük değerinin öğrenciler tarafından edinilmesi önemlidir. Dürüstlük sosyal bilgiler dersi öğretim programında bir değer olarak yer almaktadır. MEB programında değer, 'bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli oldukları kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlâkî ilke ya da inançlardır' şeklinde tanımlanmıştır. Sosyal bilgiler dersi insan yaşantısı için gerekli olan bilgi, beceri, davranış ve değerleri kazandıran bir derstir. Bu bağlamda bir değer olarak dürüstlük, özellikle 7. sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programında Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanında 4. Ünite "Ekonomi ve Sosyal Hayat" içerisinde ve diğer ünitelerde de verilmektedir (MEB, 2018).

Kelime kökeni olarak "dürüstlük" Farsça "durust" kelimesinden Türkçeye dürüst şeklinde geçmiştir. "Doğru, yanlışsız ve eksiksiz" anlamına gelmektedir (Tietze, 2002). Doğrudanlık ve açıklık kişilik özelliklerine sahip olmayı ifade eder. Dürüstlük; doğru olma durumu ya da niteliği, saflık, namuslu ve dürüst olma gibi anlamlar içermektedir. Dürüstlük, dürüst bir bireyin eylem ve davranışlarını ifade eder (Meriam Webster, 2007).

Bu çalışmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının "dürüstlük" kavramına ilişkin metafor algıları belirlenmeye çalışılmıştır. Metafor kelimesi Yunanca aktarmak anlamına gelen metapherein kelimesinden türetilmiştir. Meta (arasında) ve pherein (taşımak) kelimelerinin birleşmesiyle ortaya

çıkmiş bir kavramdır (Merriam-Webster Online, 2018). Yani metafor kelimesi bir şeyden diğere bir anlamın taşınması anlamına gelebilir.

Metafor; bir olgunun anlamlandırılmasında ve ifade edilmesinde daha aşına olunan ve bilinen terimlerle açıklanması olarak değerlendirilmektedir. Metafor olgusu, "... bireylerin kendi dünyalarını anlamalarına ve yapılandırmalarına yönelik güçlü bir zihinsel haritalama ve modelleme mekanizması olarak" (Arslan ve Bayrakçı, 2006, s.103) pek çok eğitimcinin dikkatini çekmektedir. Böylece, metaforlar bir kişinin zihninin belli bir kavrayış biçiminden bir başka kavrayış biçimine hareket etmesine neden olarak, o kişinin belli bir olguyu bir başka olgu olarak görmesine fırsat verirler (Saban, 2008). Metaforlar, bazı kavramlara ilişkin bireyin perspektifini ortaya koymasına fırsat sunar ve sahip olduğu yaşantılarından yola çıkarak ön bilgilerini kullanma yoluyla bir tasvir yapmasında rol oynar (Şahin ve Demirbaş, 2017). Lakoff ve Johnson (2015) insanın düşünme süreçlerinin ve soyut düşüncelerimizin büyük ölçüde metaforik olduğunu bu yüzden metaforlar olmadan soyut kavramları açıklamanın eksik kaldığını ileri sürmüşlerdir. Ayrıca metaforun bütünüyle kavrayamadığımız şeyleri, duygularımızı, ahlaki yargılarımızı, estetik algılarımızı kısmi olarak kavramaya çalışmanın en önemli araçlarından biri olduğunu ifade eder.

Öğretmen adaylarının değer algılarının belirlenme yollarından birisi de metafor analizi çalışmalarıdır. Literatürde öğretmenlerin ya da öğretmen adaylarının kavram algılarını belirlemek amacıyla yapılmış pek çok metafor çalışması mevcuttur (Leavy, Mcsorley ve Bote, 2007; Balcı ve Yelken Yanpar, 2010; Mutluer, 2015; Katılmış, 2017; Çelikkaya ve Seyhan, 2017; Çelik ve Çelik, 2017; Duran, 2017; Yazar, Özekinci ve Lala, 2017).

Literatürde öğretmen adaylarının değer yönelimleri ile ilgili pek çok çalışma mevcuttur. Bu çalışmalarda cinsiyet, sosyo-ekonomik düzey, demografik özellikler, sınıf düzeyi gibi değişkenler öğretmen adaylarının değer tercihlerini farklılaştırdığı saptanmıştır. Değer yönelimlerinde cinsiyet boyutunda farklı çalışmalar yapılmıştır. Dilmaç, Bozgeyikli ve Çıkılı (2008) araştırmasında elde ettiği sonuçlara göre evrensellik, özyönelim ve güç değerleri arasında cinsiyete göre farklılığın olduğu görülmektedir. Kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre hazcılık, özyönelim, evrenselcilik, iyimserlik, gelenek ve güvenilirlik değerlerini; erkek öğrencilerin de kız öğrencilere göre güç, başarı, uyarılım ve uyma değerlerine daha çok tercih edip önem gösterdiği saptanmıştır. Gerçekleştirilen bir diğer çalışmada üniversitelerin kültüründe olması gereken, literatürde bahsi geçen değerlerin; etik değerler boyutunda dördüncü değer olarak dürüstlük değerinin olduğu görülmektedir (Erdem, 2003). Nitel eğitim araştırmacıları, metafor analizinin örtük inançları ve zımnı bilgiyi açığa çıkarmak için benzersiz bir buluşsal araç olduğunu ileri sürmektedir (Szukala, 2011).

Türkiye'deki alan yazın incelendiğinde öğrencilerin değerleri kazanma düzeylerini (Beldağ, 2012), Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı uygulama kılavuzunda yer alan etkinliklerin değer

eğitimi yaklaşımları açısından durumunu (Yiğittir ve Kaymakçı, 2012), ders kitaplarındaki değerlere karşı tutumları (Tahiroğlu, 2013), ilköğretim beşinci sınıf Sosyal Bilgiler dersinde değer eğitiminin nasıl gerçekleştiğini (Çengelci, 2010), öğretmenlerin değer yönelimlerini (Memiş ve Güney Gedik, 2010), Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yer alan değerlerin kazandırılması sürecine ilişkin öğretmen görüşlerini (Kılıç Şahin, 2010), öğretmenlerin değer öğretiminde kullandıkları yöntemleri (Akbaş, 2009), ve öğretmen adaylarının sosyal bilgiler dersi programında yer almasını öngördükleri değerler ve hangi değerlerin neden öğretileceğine ilişkin görüşleri (Tay ve Yıldırım, 2009), sınıf öğretmenlerinin ve tarih öğretmenlerinin değer eğitimine ilişkin görüşleri (Yıldırım, 2009; Tokdemir, 2007), Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği öğrencilerinin, değer öğretimi hakkındaki görüşlerini (Fidan, 2009), geleneksel ve demokratik değerlere yönelik öğrenci tutumları (Ulusoy, 2007), ve değer eğitimine yönelik genel açıklamaları içeren (Yazıcı, 2006) ve yeni ilköğretim sosyal bilgiler dersi programında insan hakları ve değer eğitiminin yer alış biçimini anlatan (Tezgel, 2006), tanıtıcı çalışmalar ile değer eğitimi kapsamında ele alınabilecek öğretmenlerin değer tercihleri (Sarı, 2005), Türk Milli Eğitim Sisteminin duyuşsal amaçlarının İlköğretim II. Kademe değerleşme derecesinin değerlendirilmesi (Akbaş, 2004), tarihi kahramanların değer eğitiminde kullanılmasını (Faiz ve Yazıcı, 2018), ilköğretim sosyal bilgiler programında ulusal ve evrensel değerlerin yer alma sıklığı (Evrin ve Kafadar, 2004) belirlemeye çalışan çalışmalar da vardır.

Yabancı alanyazın incelendiğinde farklı eğitim düzeylerinde görev yapan öğretmenlerin değerlerini kültürler arası karşılaştırmalar şeklinde inceleyen ve öğretmenlerin, ahlak eğitimindeki görevlerini belirlemeye yönelik araştırmalara (Coombs-Richardson ve Tolson, 2005; Veugelers ve Kat, 2003); ergenlerin ve gençlerin değerlerini çeşitli değişkenler çerçevesinde araştıran araştırmalara (Owens, 2008; Bohning, Hodson, Foote, McGee ve Young, 1998); değer öğretimi, karakter eğitimi ve karşılaşılan sorunlar ve hizmet öncesi öğretmen eğitiminde değer eğitimine yönelik araştırmalara (Thornberg, 2008; Witherspoon, 2007; Chandler, 2005; Ledford, 2005; Moore, 2005; Willemse, Lunenberg ve Korthagen, 2005; Revell, 2002; Veugelers, 2000) rastlanmıştır.

Soyut işlemler döneminde çocuklar soyut kavramlar hakkında düşünme ve somut olmayan kavramları kullanarak işlem yapma becerisinin geliştiği bir dönemdir. Düşünceler hakkında düşünülen ve zihinsel faaliyetlerin en üst gelişim düzeyine ulaştığı bir dönemdir (Kıroğlu ve Elma, 2015). Bu dönemde çocukların değer ve inanç sitemleri oluşmaktadır. On iki yaş ve sonrası soyut işlemler dönemidir. Bu dönem ise ortaokul öğrencilerini kapsamaktadır. Sosyal bilgiler öğretmenleri bu dönemde bulunan öğrencilere eğitim vermektedir. Ortaokul 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim programında Üretim Dağıtım ve Tüketim adlı öğrenme alanının içerisinde Ekonomi ve Sosyal Hayat Ünitesinde doğrudan verilecek değer olarak "dürüşlük" değerinin kazandırılması gerektiği belirtilmektedir (MEB, 2018). Bu değerin ortaokul 7. sınıf öğrencilerine Sosyal Bilgiler dersi

kapsamında kazandırılmasında sosyal bilgiler öğretmenlerinin yeri büyüktür. Bu sebeple geleceğin sosyal bilgiler adaylarının öncelikle kişisel olarak dürüstlük değeri hakkındaki algıları önem arz etmektedir. Bu sebeple bu araştırmanın amacı, Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının ortaokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yer alan değerlerden "Dürüstlük" değerine ilişkin sahip oldukları algıları metaforlar yardımıyla ortaya çıkarmaktır. Bu temel amaca bağlı olarak aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dürüstlük değerine ilişkin sahip oldukları metaforları nelerdir?
2. Dürüstlük değerine ilişkin ortaya çıkan metaforlar ortak özellikleri bakımından hangi kavramsal kategoriler altında toplanabilir?
3. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dürüstlük değerine yönelik algılarının cinsiyete göre dağılımı nasıldır?

Yöntem

Bu bölümde sırasıyla araştırmanın modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması ve verilerin analizine ilişkin bilgiler verilmiştir.

Araştırma Modeli

Bu araştırma, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dürüstlük değerine ilişkin algılarının metaforlar aracılığıyla incelendiği nitel araştırma yöntemlerinden olgu-bilim desenine uygun olarak kurgulanmıştır. Olgu-bilim çalışmalarında odaklanılan olguyu bilen ve bu olguyu ifade edebilecek kişilerin olguya yönelik bireysel algıları ve bu algılara yükledikleri anlamlar ortaya çıkarılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Çalışma Grubu

Araştırma grubunu 2017-2018 öğretim yılı güz döneminde Türkiye'nin güneybatısında bulunan büyük bir üniversitenin Sosyal Bilgiler Öğretmenliği lisans programına devam eden 1. 2. 3. ve 4. sınıflardan toplam 150 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Aşağıdaki tabloda araştırmaya katılan öğretmen adaylarının cinsiyete ilişkin dağılımı verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma grubunun cinsiyete göre dağılımı

Cinsiyet	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kadın	64	42,67
Erkek	86	57,33
Toplam	150	100

Çalışmaya 64'ü (%42,67) kadın ve 86'sı (%57,33) erkek olmak üzere toplam 150 sosyal bilgiler öğretmen adayı katılmıştır.

Tablo 2. Çalışma grubunun sınıf düzeyine göre dağılımı

Sınıf Düzeyi	Frekans (f)	Yüzde (%)
Birinci Sınıf	37	24,67
İkinci Sınıf	32	21,33
Üçüncü Sınıf	52	34,67
Dördüncü Sınıf	29	19,33
Toplam	150	100

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarından 37'si (%24,67) birinci sınıf, 32'si (%21,33) ikinci sınıf, 52'si (%34,67) üçüncü sınıf ve 29'u (%19,33) dördüncü sınıfta öğrenim görmektedir.

Verilerin Toplanması

Araştırma kapsamındaki öğretmen adaylarına "Dürüstlük ... gibidir; çünkü ..." cümlelerin yazıldığı formlar verilerek cümledeki boşluğa dürüstlüğü neye benzettiklerine ilişkin görüşlerini yazmaları istenmiştir. Metaforun bir araştırma aracı olarak kullanıldığı çalışmalarda "gibi" kavramı genellikle "metaforun konusu" ile "metaforun kaynağı" arasındaki bağı daha açık bir şekilde çağrıştırmak için kullanılır. Bu çalışmada "çünkü" kavramına da yer verilerek katılımcıların kendi metaforları için bir gerekçe sunmaları da istenmiştir (Saban, 2009, s.285). Uygulanan formda öğretmen adaylarının cinsiyetlerini ve sınıf düzeylerini belirtebilecekleri kişisel bilgiler bölümü de bulunmaktadır. Öğretmen adaylarına formları doldurmaları gereken sürenin verilmesinin ardından verilen formlar toplanmıştır. Veri toplama süreci bu şekilde bitirilmiştir.

Verilerin Analizi

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dürüstlük değerine yönelik oluşturdukları metaforların belirlenmesi amacıyla, öğretmen adaylarına uygulanan formdan elde edilen veriler içerik analizi yapılarak, sonuçlar betimsel bir anlatım ile sunulmuştur ve doğrudan anlatımlara yer verilip, öğretmen adaylarının dürüstlük değerine yönelik oluşturdukları metaforlar listelenmiştir. Daha sonra bu metaforların konuları ve metaforlar göz önünde bulundurularak kategoriler belirlenmiştir. Bu çalışmada metaforun konusu dürüstlük değeri, kaynağı ise sosyal bilgiler öğretmen adayları tarafından kullanılan metaforlar ve bu metaforlara yükledikleri anlamlardır. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tanımladıkları metaforlar ve getirdikleri açıklamaları incelenmiş alınarak 5 farklı kategoriye ayrılmıştır.

Araştırmanın geçerliliği ve güvenilirliğini sağlamak açısından alanda uzman 2 öğretim elemanının görüşlerine başvurulmuştur. Nitel çalışmalarda güvenilirliği artırmada bir yol olarak çalışmada yapılan her aşamanın ve metodun detaylı olarak tanımlanması gereklidir. Alıntılarının eklemeye ve yoruma yer vermeden verilmesi güvenilirliği artırır (Büyüköztürk ve Kılıç Çakmak, 2011). Bu çalışmanın güvenilirliğini (tutarlılığını) arttırmak için ayrıca bulguların tamamı yorum yapılmadan verilmiştir.

Ayrıca araştırmanın güvenilirliğini tespit edebilmek amacıyla Miles ve Huberman'ın (1994) nitel araştırmalara yönelik olarak geliştirdikleri formüle [Güvenirlilik = Görüş Birliği/ (Görüş Birliği +Görüş Ayrılığı)] başvurulmuştur. Dijital ortama aktarılan görüşme verileri iki farklı öğretim elemanı tarafından kodlandıktan sonra kategorilere ayrılmıştır. Farklı iki araştırmacının görüş birliği ve görüş ayrılığı içinde oldukları maddeler hesaplanmış ve araştırmanın güvenilirliği .86 olarak belirlenmiştir. Güvenirlilik sonucunun %70'in üzerinde bulunması araştırmanın güvenilirliği açısından yeterlidir (Miles ve Huberman, 1994).

Bulgular

Dürüstlük değerine ilişkin toplam 88 farklı metaforun 150 sosyal bilgiler öğretmen adayı tarafından tanımlandığı tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının oluşturdukları metaforlar incelenip 4 ana tema altında kategorize edilmiştir.

1. Doğa: Su, okyanus, gölge, ağaç, yağmur, buz, gündüz, güneş, çiçek, yol, toprak, deniz, oksijen, ışık, rüzgar, yonca, deniz, kaktüs, çay
2. Soyut: Vicdan, huzur, değer, menfaat, insanlık, doğru olandan vazgeçmemek, anne sevgisi, hayvan sevgisi, hayal dünyası, güven, rahatlık, bağımlılık, özdeşlik ilkesi, samimiyet
3. Nesne: Ayna, kağıt, nevresim, gözlük, mum, cam, para, batarya, kapı, levha, elmas, altın, pahalı mülk, iğne, kıyafet, panzehir, kolon, hammadde
4. Diğer: renk, hamur, her şey, ölüm, gereksiz şey, boş iş, bulunmayan şey, bebek, iyi insan, çocuk, başparmak, organ

Doğa

Doğa kategorisinde 20 kadın öğretmen adayı 13 farklı metafor tanımlamıştır. 34 erkek öğretmen adayı 17 farklı metafor tanımlamıştır. Doğa kategorisinde en sık tanımlanan metaforlar ve cinsiyet dağılımları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3. "Doğa" kategorisine ait en sık kullanılan metaforlar

Tema	Metaforlar	Kadın	Erkek	Frekans (f)
Doğa	Su	6	11	17
	Yol	1	4	5
	Oksijen	1	3	4
	Güneş	1	2	3
	Ağaç	1	2	3
	Gölge	1	1	2
	Çiçek	1	1	2

Tablo 3 incelendiğinde doğa kategorisinde en çok su metaforu tanımlanmıştır. 17 kez tanımlanan su metaforunu 6 kadın öğretmen adayı, 11 erkek öğretmen adayı tanımlamıştır. Öğretmen adayları iki farklı benzetme yönüyle su metaforunu açıklamışlardır. Bir kısmı yaşam

kaynağı benzetme yönüyle açıklarken bir diğer kısmı temizlik saflık benzetme yönüyle su metaforunu açıklamışlardır. E1: *“Dürüstlük su gibidir; çünkü herkes için bir ihtiyaçtır.”* derken bir ihtiyaç olarak insan yaşamının kaynağı benzetme yönüyle açıklamıştır. Diğer bir öğretmen adayı ise: E2: *“... çünkü; su hem berrak hem yaşam kaynağıdır hem de saf bir şeydir. Dürüstlük de buna benzer su insanı nasıl canlı tutuyorsa dürüstlük de aynı şekilde insanlar arasındaki bağı canlı tutar.”* Diyerek saflık temizlik sembolü benzetmesiyle açıklamıştır.

Doğa kategorisinde yol metaforu 5 kez tanımlanmıştır. Yol metaforunu öğretmen adayları dürüstlüğü engebesiz bir yol, doğru bir yön, rota benzetmesiyle açıklamışlardır. Örneğin bir öğretmen adayı K1: *“Dürüstlük bir yol gibidir çünkü çaba sarf etmeden ve yorulmadan istediğin yere ulaştırır.”* Diyerek yol metaforunu kullananlar benzetme yönünü açıklamıştır. Doğa kategorisinde öğretmen adayları dürüstlüğü benzetme yönü olarak artıp azalabilen, miktar benzetme yönüyle güneş, rüzgar, deniz, çiçek metaforlarını tanımlamışlardır. Örneğin bir katılımcı K2: *“Dürüstlük rüzgar gibidir çünkü; çok eserse çevresine zarar verir az eserse çevresi sıcaktan boğulur. Dünya adil bir yer olmadığı için yerine göre davranmalıyız.”* diyerek benzetme yönünü açıklamıştır. Bu kategoride bazı öğretmen adayları bir ihtiyaç, bir zorunluluk ifade etmesi benzetmesiyle oksijen, güneş, gölge metaforlarını tanımlamışlardır. Örneğin bir öğretmen adayı E3: *“Dürüstlük insanın oksijen alması gibidir. Çünkü; toplumlarda tıpkı oksijen olmadan yaşayamayacağı gibi dürüstlük ortadan kaybolursa da yaşayamaz hale gelir.”* Diyerek bir zorunluluk ve ihtiyaç benzetme yönüyle açıklamıştır. Doğa kategorisinde yukarıda yer alan tablo dışında nehir, gökkuşağı, gündüz, rüzgâr ve yağmur metaforları kadın öğretmen adayları tarafından bir kez tanımlanmıştır. Domates, tohum, dağ, fidan, çay, yonca, ışık, toprak, okyanus, buz metaforları ise erkek öğretmen adayları tarafından bir kez tanımlanmıştır.

Nesne

Nesne kategorisinde 22 kadın öğretmen adayı 15 farklı metafor tanımlamıştır. 26 erkek adayı ise 17 farklı metafor tanımlamıştır. Nesne kategorisinde en sık tanımlanan metaforlar ve cinsiyet dağılımları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4. “Nesne” kategorisine ait en sık kullanılan metaforlar

Tema	Metaforlar	Kadın	Erkek	Frekans (f)	
Nesne	Ayna	4	4	8	
	Kağıt	1	2	3	
	Elmas	-	3	3	
	Altın	-	3	3	
	Para	-	2	2	
	Anahtar	2	-	3	
	Gemi	1	1	2	
	Kalem	2	-	2	

Mum	2	-	2
Kolon	1	1	2

Tablo 4 incelendiğinde bu kategoride en çok Ayna metaforu 4 erkek öğretmen adayı ve 4 kadın öğretmen adayı olmak üzere 8 kez açıklanmıştır. “Kağıt, Elmas, Altın” üçer kez “para anahtar, gemi, kalem, mum, kolon” ikişer kez tanımlanmıştır. Nesne kategorisine ait tablo dışında; “araç, kitap, heykel, piyon, apartman, hammadde, panzehir, iğne, nevresim” metaforları kadın öğretmen adayları tarafından bir kez tanımlanmıştır. “Kıyafet, pahalı mülk, gözlük, levha, cam, batarya, kapı, telefon, direksiyon, taşıt” erkek öğretmen adayları tarafından bir kez tanımlanmıştır.

Ayna metaforunu öğretmen adayları yansıtıcı yönüyle açıklamışlardır. Örneğin bir katılımcı E4: “Dürüstlük ayna gibidir; çünkü sadece olanı gösterir.” Diyerek açıklamıştır. Nesne kategorisinde yine sık tanımlanan altın, elmas, para metaforlarını benzetme yönü olarak dürüstlüğü değerli olmasıyla açıklamışlardır. Örneğin bir katılımcı E5: “Dürüstlük altın gibidir; çünkü her zaman değerini korur.” Diyerek açıklamıştır. Bir başka öğretmen adayı panzehir metaforunu kullanarak K3: “.....; çünkü yalanın zehirlerini tedavi eder. Sağlıklı yapar.” Diyerek dürüstlüğü tedavi edici benzetme yönüyle açıklamıştır. Bir erkek öğretmen adayı dürüstlüğü boş bir levha metaforunu kullanarak E6: “.....; çünkü gereksizdir.” Diyerek gereksiz olmasıyla açıklamıştır. Bir başka öğretmen adayı anahtar metaforunu kullanarak K4: “.....; çünkü her kapıyı açar.” Diyerek hedeflere ulaştırıcı benzetmesiyle açıklamıştır. “Batarya, kıyafet, telefon” metaforları bulunması gerekli olan benzetmesiyle açıklamışlardır. Örneğin bir öğretmen adayı: E7: “ Dürüstlük kıyafet gibidir; çünkü mutlaka gereken bir ihtiyaçtır. Olmadığında bakış açısını değiştirir.” Diyerek benzetme yönünü açıklamıştır.

Soyut

Soyut kategorisinde 12 Erkek öğretmen adayı 11 farklı metafor tanımlamışlardır. 8 Kadın öğretmen adayı 6 farklı metafor tanımlamışlardır. Aşağıdaki tabloda en sık tanımlanan metaforlar ve cinsiyet dağılımları verilmiştir.

Tablo 5. “Soyut” kategorisine ait en sık kullanılan metaforlar

Tema	Metaforlar	Kadın	Erkek	Frekans (f)
Soyut	Anne Sevgisi	-	2	2
	Vicdan	2	-	2
	Doğruluk	-	2	2
	Değer	1	1	2
	Huzur	2	-	2

Soyut kategorisinde “anne sevgisi, vicdan, doğruluk, değer, huzur, menfaat, rahatlık, güven, şeffaflık, hayal dünyası, bağımlılık, insanlık, gereksiz” metaforlarını kullanarak dürüstlüğü soyut ifadelerle tanımlayan öğretmen adayları yer almıştır. Tablo incelendiğinde anne sevgisi, vicdan,

doğruluk, değer ve huzur metaforları iki kez tanımlanmıştır. Doğruluk ve anne sevgisi sadece erkek öğretmen adayları tarafından tanımlanırken vicdan ve huzur sadece kadın öğretmen adayları tarafından tanımlanmıştır.

Soyut kategorisine ait; menfaat, rahatlık, güven, şeffaflık, hayal dünyası, bağımlılık, insanlık, gereksiz, metaforları ise bir kez erkek öğretmen adayları tarafından tanımlanmıştır. Hayvan sevgisi, saygı, özdeşlik ilkesi metaforları ise kadın öğretmen adayları tarafından bir kez tanımlanmıştır. Bu kategoride tanımlanan en sık tanımlanan anne sevgisi metaforunu öğretmen adayları saflık temizlik benzetmesiyle açıklamışlardır. Yine aynı benzetmeyle hayvan sevgisi metaforunu da kullanmışlardır. Örneğin bir öğretmen adayı K5: “.....Çünkü; saf ve temiz duygularla yüküdür herhangi bir beklenti ve çıkar beklemeden yapılan bir eylemdir.” Diyerek benzetme yönünü açıklamıştır.

Dürüstlüğü vicdan metaforuyla tanımlayan öğretmen adaylarından biri K6: “Dürüstlük vicdan gibidir; çünkü vicdanı olan insanlar dürüst olur, yalan söylemez” Diyerek açıklamıştır. Bu kategoride menfaat ve gereksiz metaforlarını kullanan öğretmen adayları dürüstlüğü daha çok negatif bir benzetme yönüyle açıklamışlardır. Örneğin bir katılımcı E8: “Dürüstlük menfaat gibidir; çünkü herkes kendi doğruları kendi menfaatleri doğrultusunda objektif olmayan bir perspektifle bakar.” diyerek menfaat benzetmesiyle açıklamıştır. Dürüstlüğü huzur metaforuyla tanımlayan öğretmen adayları rahatlatıcı olması benzetmesiyle açıklamışlardır. Örneğin bir öğretmen adayı K7: “..... çünkü dürüst olmadığım anlarda ruhumun üzerinde baskı olur. Dürüstlük bir ruh doyumudur.” Diyerek benzetme yönünü açıklamıştır.

Diğer

Diğer kategorisi, öğretmen adaylarının tanımladığı diğer kategorilerde yer alamayan farklı metaforlardan oluşturulmuştur. 14 erkek öğretmen adayı 13 farklı metafor tanımlamıştır. 12 kadın öğretmen adayı 9 farklı metafor tanımlamıştır. Bu kategoride en sık tanımlanan metaforlar ve cinsiyet dağılımları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 6. “Diğer” kategorisine ait en sık kullanılan metaforlar

Tema	Metaforlar	Kadın	Erkek	Frekans (f)
Diğer	Bebek	4	-	4
	Aile	-	2	2
	Renk	1	1	2
	Organ	1	1	2
	Hayat	1	1	2

Tablo 6 incelendiğinde “bebek” metaforu kadın öğretmen adayları tarafından 4 kez tanımlanmıştır. Dürüstlüğü “bebek” metaforunu kullanarak saflık, temizlik, masumluk benzetmesiyle açıklamışlardır. Örneğin bir öğretmen adayı K8: “Dürüstlük benim için bebek gibidir;

çünkü bebekler saf ve temizdir. Hiçbir yalan ve kötülük bilmez.” Diyerek benzetme yönünü açıklamıştır. “Aile” metaforu erkek öğretmen adayları tarafından 2 kez tanımlanmıştır. Örneğin bir öğretmen adayı: E9: *“Dürüstlük aile gibidir çünkü; dürüstlük insanı yarı yolda bırakmayan her daim ışık veren, insana anne baba gibi güvenme duygusu aşılayan bir yol göstericidir.”* Diyerek dürüstlüğü güven verme, yol gösterici olma benzetmesiyle açıklamıştır.

Tablo dışında diğer kategorisinde yer alan “Yön, yalınlık, internet, hamur, her şey” kadın öğretmen adayları tarafından bir kez tanımlanmıştır. “İyi insan, savaşçı, boş iş, penaltı, içten konuşma, bulunmayan şey, ölüm, söz” erkek öğretmen adayları tarafından bir kez tanımlanmıştır. Örneğin bir erkek öğretmen adayı E10: *“Dürüstlük benim için savaşçı gibidir; çünkü iki yüzlü dünyada doğruları söylemek geri kalanlara savaş açmaktır.”* Diyerek açıklamıştır.

Sonuç ve Tartışma

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dürüstlük kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforları belirlemeyi amaçlayan bu araştırmada ortaya çıkan verilerin analizi neticesinde 88 metafor oluşturulduğu belirlenmiştir. Araştırma sonucunda, dürüstlüğe ilişkin 4 temel kategori elde edilmiştir. Bu kategoriler; “Doğa olarak dürüstlük”, “soyut olarak dürüstlük”, “nesne olarak dürüstlük” ve “diğer olarak dürüstlük” şeklinde oluşturulmuştur. Kurnaz, Çiftçi ve Karapazar’ın (2013, s. 205) üstün zekalı ve yetenekli öğrencilerin değer algıları üzerine yaptıkları çalışmada, dürüstlük değerine yönelik olarak öğrencilerin 28’i (% 31,46) metafor üretmiş ve bu bağlamda öğretmen (7), Kur’an(5), bebek (4), e-okul (3), karınca (3) ve arkadaşlık (2) kavramlarını kullandıkları görülmüştür. Öğrenciler metaforlarında dürüstlük; “öğretmene benzer; çünkü öğretmenler her zaman dürüsttür” (5/K/D), “Kur’an gibidir; çünkü Kur’an tamamen dürüstlüğe dayanır” (6/E/BYF), “bebek gibidir; çünkü bebekler kimseyi kandırmaz” (7/K/BYF), “arkadaşlık gibidir; çünkü arkadaşlar bir birini kandırmaz” (5/K/D) ifadelerinde bulunmuşlardır. Yine Çelikkaya ve Seyhan’ın (2017) sosyal bilgiler öğretmenlerinin evrensel değerlere ilişkin ürettikleri metaforlar içerisinde ilk sırayı (59 metafor) dürüstlük değerinin aldığı görülmektedir. İlgili çalışmada sosyal bilgiler öğretmenleri dürüstlük değerine ilişkin en fazla ayna metaforunu üretmişlerdir.

Öğretmen adayları tarafından oluşturulan metaforların genelde olumlu olduğu, az sayıda olumsuz metafora yer verildiği görülmüştür. En çok doğa kategorisine ait metaforlar tanımlanmıştır. En sık kullanılan metaforlara bakıldığında doğa kategorisinde “su” metaforu 6 kadın 11 erkek öğretmen adayı olmak üzere 17 kez tanımlanmıştır. Bu bulgu Çeliker ve Akar’ın (2015) ortaokul öğrencilerinin doğaya ilişkin metaforları üzerine yaptığı çalışmaların bulguları ile örtüşmektedir. Nitekim ilgili çalışmada öğrencilerin büyük çoğunluğunun doğa kavramını yaşanan yer ve yaşamın kaynağı olarak algıladıkları ve doğanın önemi, değeri ve korunmasına yönelik ifadeler kullandıkları anlaşılmaktadır.

İkinci olarak Nesne kategorisinde “ayna” metaforu 4 kadın 4 erkek öğretmen adayı olmak üzere 8 kez tanımlanmıştır. Bu bulgu Ögke'nin (2009) İbnü'l Arabî'nin ayna metaforu ile ilgili yaptığı çalışmada “insan ve evrendeki en yetkin varlık olarak insanı insan-ı kâmil olarak kâinat aynasının cilâsı olarak tanımladığı” bulguları ile benzerlikler göstermektedir.

Öğretmen adaylarının sık kullandıkları su, bebek, anne sevgisi, hayvan sevgisi gibi metaforlar incelendiğinde benzetme yönü olarak saflık, temizlik yönünde açıklamalar ortaya koymuşlardır. Benzer bulgulara Tortop (2013) öğretmen adaylarının üniversite hocasına yönelik metaforlarını incelediği çalışmasında bulunan ‘Öğretmen adaylarına göre üniversite hocası, saflık ve temizlik örneği olan bireylerdir. Kötülük yapmazlar ya da kötülük düşünmezler. Toplumda tüm iyi özelliklerin örneği olan kişilerdir’ ifadesinde rastlanmıştır.

Ayrıca öğretmen adayları dürüstlüğü herkeste bulunması gereken zorunluluk olarak dürüstlük yönünde açıklamalar getirmişlerdir. Bu temel bulgunun Yazar, Özekinci ve Lala'nın (2017) öğretmen ve okul yöneticilerinin değerler eğitimi kavramına ilişkin metaforik algılarını inceledikleri araştırmalarında, dürüstlük değerini tüm insanlarda bulunması gereken evrensel değerler arasında gösterdikleri bulgularıyla örtüştüğü görülmektedir.

Sonuçlara göre altın, elmas, para gibi maddi değer ifade eden somut metaforları sadece erkek öğretmen adayları tanımlamıştır. Ayrıca öğretmen adayları kapı, gemi, kolon, ağaç metaforlarının benzetme yönü olarak dayanıklı ve sağlam karakterli olma özelliğiyle açıklamışlardır. Yine bulgular incelendiğinde sadece erkek öğretmen adaylarının “dürüstlük” değerine ilişkin olumsuz sayılabilecek metaforları kadın öğretmen adaylarına oranla daha fazla kullanmışlardır. Kullandıkları olumsuz metaforlar incelendiğinde dürüstlük değerini objektif bir değer olarak görmediklerini hatta bulunmayan bir değer olabileceğini ileri sürmüşlerdir. Bu bulgular, Mete ve Bağcı Ayrancı'nın (2016) ortaokul, lise öğrencileri ve Türkçe eğitimi öğretmen adayları ile yürüttüğü çalışmasında elde ettiği bulgularla paralellik göstermektedir. Şöyleki, ilgili araştırma sonucu ortaya çıkan bulgularda yer alan olumlu ve olumsuz yönde metafor tanımları incelendiğinde kadın katılımcıların erkek katılımcılara oranla daha olumlu metaforlar oluşturdukları ayrıca kadın katılımcıların erkelere oranla daha fazla soyut metaforlar kullandıkları bulgusuna ulaşmıştır.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dürüstlük değerine yönelik algıları, katılımcıların cinsiyetine göre değişiklik göstermiştir. Erkek öğretmen adaylarının kadın öğretmen adaylarına göre daha fazla metafor ürettikleri ortaya çıkmıştır. Bunun yanında, katılımcı kadın öğretmen adaylarının sayısının az olması üretilen metaforların kapsam darlığına da bir diğer neden olarak görülebilir. Bu bulgunun Duran ve Dağlıoğlu'nun (2017) okul öncesi öğretmen adayları ile yürüttüğü çalışmasında ulaştığı bulgularla çeliştiği dikkatleri çekmektedir.

Bu araştırmada erkek öğretmen adayları kadın öğretmen adaylarına göre daha fazla metafor üretmişlerdir. Bu durum çalışma grubuna alınan kadın öğretmen adayı sayısının erkeklere göre az olmasından kaynaklanabilir. Bu nedenle dürüstlük değerine ilişkin metafor çalışması yapacak olan araştırmacılara çalışma gruplarında kadın ve erkek sayılarını eşit ya da birbirine yakın tutmaları önerilir.

Kaynakça

- Arslan, M. M. ve Bayrakçı, M. (2006). Metaforik düşünme ve öğrenme yaklaşımının eğitim öğretim açısından incelenmesi. *Millî Eğitim*, 35(171), 100-108.
- Akbaş, O. (2004). Türk Milli Eğitim Sisteminin Duyuşsal Amaçlarının İlköğretim II. Kademedeki Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akbaş, O. (2009). İlköğretim okullarında görevli branş öğretmenlerinin değer öğretimi yaparken kullandıkları etkinlikler: 2004 ve 2007 yıllarına ilişkin bir karşılaştırma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(2), 403-414.
- Balcı, F. A. ve Yelken Yanpar, T. (2010). İlköğretim öğretmenlerinin "değer" kavramına yükledikleri anlamlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39, 81-90.
- Beldağ, A. (2012). İlköğretim Yedinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersindeki Değerlerin Kazanılma Düzeyinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (Erzurum İli Örneği). (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Bohning, G., Hodgson, A., Foote, T., McGee, C. ve Young, B. (1998). Identifying and examining adolescents' moral values. *Urban Education*, 33(2), 264-280.
- Büyükoztürk, Ş. ve Kılıç Çakmak, E. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Chandler, R. C. (2001). "Deontological Dimensions of Administrative Ethics Revisited", (Ed.by Terry L. Cooper), in *Handbook of Administrative Ethics, Second Edition*, Marcel Dekker Inc., s.105-129, New York'dan aktaran Mustafa Demirci, "Kamu yönetimi Etiğinin Normatif Temelleri", *Kamu Yönetimi Yazıları*, Nobel Yayın Dağıtım, 2007, ss.200-220.
- Coombs-Richardson, R. ve Tolson H. (2005). A comparison of values rankings for selected American and Australian teachers. *Journal of Research in International Education*, 4, 263-277.
- Çeliker, H. D. ve Akar, A. (2015). Ortaokul öğrencilerinin doğaya ilişkin metaforları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 16(2), 101-119.
- Çelikkaya, T. ve Seyhan, O. (2017). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının evrensel değerlere ilişkin metafor algıları. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(3), 65-87.

- Çengelci, T. (2010). İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Değer Eğitiminin Gerçekleştirilmesine İlişkin Bir Durum Çalışması. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Eskişehir.
- Dilmaç, B., Bozgeyikli, H. ve Çıkılı, Y. (2008). Öğretmen adaylarının değer algılarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6, 65-92.
- Duran, A. ve Dağlıoğlu, H. E. (2017). Okul öncesi öğretmen adaylarının üstün yetenekli çocuklara ilişkin metaforik algıları. *GEFAD*, 37(3), 855-881.
- Durmuş, Ç. (1996). Değerlerin Meslek Grupları Açısından İncelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Erdem, A. R. (2003). Üniversite kültüründe önemli bir unsur: Değerler. *Değerler Eğitim Dergisi*, 1(4), 55-72.
- Evrin, İ. ve Kafadar, O. (2004). İlköğretim sosyal bilgiler programının ve ders kitaplarının ulusal ve evrensel değerler yönünden içerik çözümlemesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2 (3), 293-304.
- Faiz, M. and Yazıcı, K. (2018). Social studies teacher candidates' views on the use of historical 1897 heroes in values education, *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 9 (33), 1897-1918.
- Fidan, N. K. (2009). Öğretmen adaylarının değer öğretimine ilişkin görüşleri. *Kuramsal Eğitimbilim*, 2 (2), 1-18
- Katılmış, A. (2017). Values education as perceived by social studies teachers in objective and practice dimensions. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 17(4), 1231-1254.
- Kılıç Şahin, H. (2010). İlköğretim okullarında sosyal bilgiler dersini yürüten 4. ve 5. Sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan değerlerin kazandırılmasına ilişkin görüşleri (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kıroğlu, K. ve Elma, C. (2015). *Eğitim Bilimine Giriş (5. Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Kurnaz, A., Çiftçi, Ü. ve Karapazar, H. (2013). Üstün zekalı ve yetenekli öğrencilerin değer algılarının betimsel bir analizi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(26), 185-225.
- Lakoff, G. ve Johnson, M. (2015). *Metaforlar: Hayat, Anlam ve Dil*. Gökhan Yavuz Demir (Çev.). İstanbul: İthaki.
- Leavy, A. M., Mcsorley, F. A. & Bote, A. L. (2007). An examination of what metaphor construction reveals about the evolution of preservice teachers' beliefs about teaching and learning. *Teaching and Teacher Education*, 23, 1217-1233. doi:10.1016/j.tate.2006.07.016

- Ledford, A. T. (2005). A study of teachers' efficacy for teaching character education. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Regent University, School of Education. (PDF) *Beden Eğitimi Dersindeki Fiziksel Etkinlik Oyunlarının İlköğretim Öğrencilerinin Karakter Gelişimleri Üzerindeki Etkisi*. Available from: https://www.researchgate.net/publication/293190866_Beden_Egitimi_Dersindeki_Fiziksel_Etkinlik_Oyunlarinin_Ilkogretim_Ogrencilerinin_Karakter_Gelisimleri_Uzerindeki_Etkisi [accessed Nov 15 2018].
- MEB. (2018). *İlkokul ve Ortaokul 4. 5. 6 ve 7. Sınıflar Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- Meriam-Webster. (2007). Meriam-Webster Dictionary, Springfield, MA: Meriam-Webster Inc. Merriam-Webster OnLine (n.d.). Metaphor. Retrieved July 17, 2018, from <http://www.mw.com/dictionary/metaphor>.
- Memiş, A. ve Güney Gedik, E. (2010). Sınıf Öğretmenlerinin Değer Yönelimleri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 8(20), 123-145.
- Mete, F. ve Ayrancı Bağcı, B. (2016). Dil ve edebiyata ilişkin algıların metaforlar yoluyla incelenmesi. *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 5(11), 53-64
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*. (2nd Edition). Calif: SAGE Publications.
- Moore, G. (2005). Corporate character: Modern virtue ethics and the virtuous corporation. *Business Ethics Quarterly*, 15, 659-685.
- Mutluer, C. (2015). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının "hoşgörü" kavramına ilişkin metaforik algıları. *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*, 8(XXII), 575-595. DOI No: <http://dx.doi.org/10.14225/Joh735>
- Owens, P. (2008). The ethic of reality in Hannah Arendt. In: Bell, D (ed.) *Political Thought and International Relations: Variations on a Realist Theme*. Oxford University Press, New York, pp. 105-121. ISBN 9780199556274
- Revell, L. (2002). Children's responses to character education [Electronic version]. *Educational Studies*, 28(4), 421-31.
- Öğke, A. (2009). İbnü'l-arabî'nin fusûsu'l-hikem'inde ayna metaforu. *Tasavvuf - İlmi ve Akademik Araştırma Dergisi, (İbnü'l-Arabî Özel Sayısı-2)*, 23, 75-89.
- Saban, A. (2008). Okula ilişkin metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 55(55), 459-496.
- Saban, A. (2009). Öğretmen adaylarının öğrenci kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 281-326.

- Sarı, E. (2005). Öğretmen adaylarının değer tercihleri: Giresun eğitim fakültesi örneği. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 3(10), 73-88.
- Şahin, A. ve Demirbaş, İ. (2017). Öğretmen adaylarının ahiliğe ilişkin metaforları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 18(3), 811-829.
- Szukala, A. (2011). Metaphors as a tool for diagnosing beliefs about teaching and learning in social studies teacher education. *Journal of Social Science Education*, 10(3), 53-73.
- Tahiroğlu, M. (2013). Performance Task Application Concerning the Promotion of the Value of Helpfulness in Social Studies Course for Primary Schools. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 13(3), 1843-1862.
- Tay, B. ve Yıldırım, K. (2009). Sosyal bilgiler dersinde kazandırılması amaçlanan değerlere ilişkin veli görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 9(3), 1499-1542.
- Tezgel, R. (2006). Yeni İlköğretim Matematik ve Fen Teknoloji Dersleri Öğretim Programlarında "İnsan Hakları ve Vatandaşlık" Ara Disiplini Perspektifi. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Kongresi". (ss.298-310). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Thornberg, R. (2008). Values education as the daily fostering of school rules. *Research in Education*, 80 (1), 52-62.
- Tietze, A. (2002). *Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lügati* (I. Cilt) İstanbul: Simurg Yayınevi.
- Tokdemir, A. (2007). Tarih Öğretmenlerinin Değerler ve Değerler Eğitimi Hakkındaki Görüşleri. (Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Ulusoy, K. (2007). Lise Tarih Programında Yer Alan Geleneksel ve Demokratik Değerlere Yönelik Öğrenci Tutumlarının ve Görüşlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Veugelers, W. (2000). Different ways of teaching values. *Educational Review*, 25, 37-46.
- Veugelers, W. ve Kat E. (2003). Moral task of the teacher according to students, parents and teachers. *Educational Research and Evaluation*, 9, 75-91.
- Willemse, M., Lunenberg, M. ve Korthagen, F. (2005). Values in education: A challenge for teacher educators. *Teaching and Teacher Education*, 21, 205-217
- Witherspoon, W. A. (2007). Character education: Determining barriers to implementation. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). George Fox University, Virginia, USA.
- Yazar, T., Özekinci, B. ve Lala, Ö. (2017). Öğretmen ve okul yöneticilerinin değerler eğitimi kavramına ilişkin metaforik algıları. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 5(3), 245-269.
- Yazıcı, K. (2006). Değerler eğitimine genel bir bakış. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 19, 499-522.

- Yıldırım, K. (2009). Values education experiences of Turkish class teachers: A phenomonological approach. *Eurasian Journal of Educational Research*, 35, 165-184
- Yiğittir, S. ve Kaymakçı, S. (2012). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Uygulama Kılavuzu'nda Yer Alan Etkinliklerin Değer Eğitimi Yaklaşımları Açısından İncelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 13(2), 49-73.